

Innhold

Forord	5
Kapittel 1	
Innledning	13
1.1 Bokens emne: EØS-avtalens krav til norske forvaltningsorganers behandling av EØS-relaterte saker	13
1.2 Kort om andre EØS-rettslige føringer for norsk forvaltningsrett	21
1.3 Litteraturoversikt	25
1.4 Oversikt over bokens innhold	29
Kapittel 2	
Utviklingen av EU/EØS-rettens krav til forvaltningens saksbehandling som del av bredere utviklingstrekk i forvaltningsretten	31
Kapittel 3	
Forholdet mellom EØS-rettens og EU-rettens krav til nasjonal forvaltningsrett	33
Kapittel 4	
EØS-forpliktelsenens anvendelsesområde	39
4.1 «Anvendelse» av EØS-rett	39
4.2 Myndighetsutøvelse vs. annen anvendelse av EØS-retten	41
4.3 Kort om EØS-rettens saklige anvendelsesområde	42

Kapittel 5**Generelle EU-rettslige prinsipper av betydning**

for nasjonale saksbehandlingsregler	46
5.1 Medlemsstatenes forvaltningsrettslige autonomi som utgangspunkt og hovedregel	46
5.2 Lojalitetsprinsippet	50
5.3 Forbudet mot nasjonalitetsbasert diskriminering	54
5.4 Ekvivalensprinsippet	56
5.5 Effektivitetsprinsippet	60
5.6 Prinsippet om effektiv domstolskontroll	63
5.7 Prinsippet om retten til forsvar	65
5.8 Prinsippet om gjensidig tillit (og gjensidig anerkjennelse)	68
5.9 Proporsjonalitetsprinsippet	75

Kapittel 6**Alminnelige EU/EØS-rettslige krav til forvaltningens**

saksbehandling	85
6.1 Innledning	85
6.2 Retten til å bli hørt – forhåndsvarsling og uttalerett	88
6.3 Utredningsplikt (og -adgang)	94
6.3.1 Innledning	94
6.3.2 Minstekrav til forvaltningens utredning av EU/EØS-relaterte saker	96
6.3.3 Utredningsadgangens øvre grense	104
6.3.4 Forholdet mellom EU/EØS-rettens regler om utredning og forvaltningsloven	109
6.4 Saksbehandlingstid	110
6.5 Veiledningsplikt	114
6.6 Språkkrav	118
6.7 Begrunningsplikt	126
6.8 Gebyrer mv.	131
6.9 Klagerett	133
6.10 Omgjøring av EU/EØS-stridige forvaltningsvedtak	137
6.11 Kort om rettsvirkninger av rene saksbehandlingsfeil	142

Kapittel 7

Sektorovergripende sekundærrett av særlig betydning for nasjonale forvaltningsmyndigheters saksbehandling	145
7.1 Innledning	145
7.2 EU-lovgivning med generelt anvendelige saksbehandlingsregler	146
7.3 EU-lovgivning med sektorovergripende (men ikke allmenne) saksbehandlingsregler	147
7.3.1 Innledning	147
7.3.2 Varer	148
7.3.3 Arbeidskraft og tjenester	149
7.3.4 Kort om offentlige anskaffelser og statsstøtte . . .	154
7.4 Sektorspesifikk sekundærrett med sektorovergripende virkninger	155

Kapittel 8

Forvaltningens plikt til å melde ulike tiltak til EFTAs overvåkningsorgan	157
8.1 Innledning	157
8.2 Notifisering av statsstøtte	158
8.3 EØS-høring av «tekniske forskrifter»	158
8.4 Meldeplikt for nasjonale krav til utøvelse av tjenestevirksomhet	160
8.5 Andre meldeplikter knyttet til generell regulering	161
8.6 Meldeplikt om enkeltsaker	161
8.7 Meldeplikt i saker som gjelder nasjonal håndhevelse av EØS-rett	162

Kapittel 9

Overnasjonalt forvaltningssamarbeid i EØS	164
9.1 Innledning	164
9.2 Nasjonale «kopivedtak»	165
9.3 Myndighetsoverføring til EFTAs overvåkningsorgan, Kommisjonen og/eller EU-byråer	168
9.4 Nærmere om norske forvaltningsorganers deltakelse i det overnasjonale forvaltningssamarbeid i EØS	169
9.5 Oppsummering	173

Kapittel 10

EU/EØS-rettslige krav til at visse avgjørelser må treffes av uavhengige forvaltningsorganer	175
10.1 Innledning	175
10.2 Krav til uavhengighet fra aktører på markedet.	178
10.3 Krav til uavhengighet for tilsynsorganer som inngår i overnasjonale tilsynsstrukturer	181
10.3.1 Innledning	181
10.3.2 Energisektoren.	181
10.3.3 Jernbanesektoren.	184
10.3.4 Personvernområdet.	187
10.3.5 Konkurranserettens område.	192
10.4 Domstolslignende forvaltningsorganer.	194
10.5 Uavhengighetskrav til nasjonale myndigheter som sender representanter til EU-byråer	199
10.6 Oppsummering	201

Kapittel 11

Digital saksbehandling	205
11.1 Innledning	205
11.2 Digitalt samarbeid mellom ulike forvaltningsmyndigheter innen EU/EØS.	207
11.2.1 Informasjonssystemet for det indre marked (IMI).	207
11.2.2 Det tekniske systemet for utveksling av dokumentasjon mellom nasjonale forvaltningsmyndigheter	210
11.2.3 Digitalt samarbeid på forbrukervernrettens område	212
11.2.4 Digitalt samarbeid på andre områder	213
11.3 Digital samhandling med private.	213
11.3.1 Digital tilgjengeliggjøring av informasjon.	213
11.3.2 Fulldigitalisering av saksbehandlingen i visse typetilfeller.	217
11.3.3 Ikke-diskriminering med hensyn til eksisterende digitale løsninger	219

11.3.4 Tilgang til digitale bistands- og problemløsningstjenester	221
11.4 Kort om digitaliseringens betydning for saksbehandlingen internt i forvaltningen	222
Kapittel 12	
Avsluttende betraktninger – mot en alminnelig EU-forvaltningslov?	223
Litteratur	227
Lovregister	234
Domsregister	238
Stikkordregister	242